

Juni 1990 41

STRÖMMA
hembygdsförening

KRONBÅTSMÄNNEN

NR 41 JUNI 1990.

Styrelse och funktionärer arbetsåret 1990-91.

Arne Rådberg, Ripv. 17,	ordf.	401 80
Hasse Björkenfeldt, Olivehill,	v.ordf.	401 87
Stig Gröndahl, Alrotsv. 2,	kassör	400 80
Britt-Marie Ohlsson, Måsv. 27	sekret.	400 33
Ann-Sofi Widmark, Strömadalsv.7,	led.	406 79
Sigvard Lönnquist, Fågelbrov.1,	hed.-led.	401 45
Monica Ohlsson,	suppleant	405 67
Karin Welstadius	"	411 41
Madeleine Paulsen	"	407 70
Annika Lillienwall	}delad suppleantplats	405 21
Torbjörn Lillienwall		405 21
Hasse Lindström	revisor	405 52
Åke Eriksson	"	404 68
Ulla Jonsson	suppleant	405 52
Edgar Pettersson	valberedning	412 74
Bengt Berg	"	404 41
Gudrun Gröndahl	festkommitté, sammank.	400 80
Viola Carlsson	"	406 52
Lolo Tarnsjö	"	403 76
Bitte Lund	"	411 16
Ulla Jonsson	"	405 52

Medlemsavgiften för vuxen 50:-/år

Barn och ungdom under 15 år betalar 5:-/år

POSTGIRO: 98 57 43 - 4 STRÖMMA HEMBYGDSPÖRENING

Författarna är själva ansvariga för det skrivna.

Plocka gärna material ur tidningen, men var snäll och ange källan.

Material till tidningen sändes till Gudrun Gröndahl, Alrotsvägen 2, 139 00 Värmdö.
Telefon 0766 - 400 80.

Ordf. har ordet.

Året och decenniumet har börjat med en rekordvarm vinter och vår. Den sista April var det en rekordstor majbrasa nere på kanaltomten, där det var en rekordstor publik som köpte lotter, korv, läsk och kaffe.

Jag hoppas att sommaren kommer att bli lika varm och skön som våren.

STRÖMMA DAGEN som är den 24 Juni räknar jag med att det även där blir ett rekordstort deltagande.

Mer om detta och alla andra aktiviteter går att läsa om i tidningen.

Jag önskar er en trevlig sommar

Arne Rådberg

MUSEET HÅLLES ÖPPET EFTER ÖVERENSKOMMELSE
PER TELEFON MED SIGVARD LÖNNQUIST 401 45.

SAMLINGSLOKALEN BOKAS HOS KASSÖREN STIG
GRÖNDAHL telefon 400 80.

TELEFON HAR INSTALLERATS I STOCKSTUGAN.
NUMRET DIT ÄR 413 50.

TEXT TILL FRAMSIDANS BILD.

III.

Kronobåtsmännen.

I Roslagssekären, på en klippig hafsstrand, stod den mörknade båtsmansstugan med torftak, öfvervuxet med taklök; i dörren stod mor Brita, enka efter aflidne båtsmannen Bult, snyftade och torkade sig i ögonen med förklädet. Framför henne stod hennes tjuguetårige son Jan, i kronobåtsmans uniform.

«Gråt icke mor, allt skall gå väl. Hade jag nu icke blifvit båtsman efter min far, så hade mor måst flytta till fattigstugan. På mig går ingen nöd, och en bra karl bör tjena kronan. Det är icke krig nu, gråt icke.»

«Ack, far din var så bra när vi gifte oss, men kamraterna förstörde honom; och så fick han sin död i vattnet.»

«Icke dog han i kronans tjänst, mor, utan i fyllan på flaska. Jag har ju lofvat mor att aldrig smaka bränvin.»

«Håll ord dermed, och haf Gud för ögonen, så går dig nog väl!»

Derpå tog Jan afsked af sin mor med ett kraftigt handtag, och gumman stod en lång stund i porten och såg efter honom der han gick bort, hvislande på en skärgårdslåt, likt sjkornas läte i den klara luften.

Jan kom snart fram till gästgifvaregården, der hans nya kamrater voro samlade, och undfagnade hvarandra, under gapskratt och höga rop, med matsäckbränvin. En gammal väderbiten båtsman, som farit vida omkring på kofferdfartyg, förde ordet, och berättade för kamraternas de vidunderligaste historier om sjötroll och hafsdrakar. Han kallades för Sjöbjörnen, och var hvitlurfvig kring ansigtet, som en åldan.

Då han fick höra Jans mamma ropade han: «Välkommen pojke; jag kände far din, gamle Bulten, det var en karlkarl, kom hit, skall du få en sup!»

«Nej, tack!» svarade Jan beslutsamt, «jag super aldrig bränvin!»

«Hå, hå!» genmålde gubben, «det skall vi bli två om. Supa skall en sjöman, att han får merg i benen. Kom hit, här skall du få smaka på kronfinkel.»

Jan betackade sig ytterligare, men de andra båtsmännen kommo omkring honom, ett par togo honom i kragen och ryckte fram honom till Sjöbjörnen, som förde bleckmättet till hans mun, och ville tvinga honom att supa.

«Håll litet, gubbar!» sade Jan, och gjorde sig ledig med en rak sväng, «så skall jag säga några ord innan jag super.»

«Nå, hvad har du att säga, pojke-kytting?» dandrade gubben.

»Jag var ute på sjön i natt, gubbar!»

»Det var storm i natt!» sade Sjöbjörnen allvarsamt, äfven de öfriga tystnade vid tanken på haf, natt och storm.

»Jag var långt ute med noten, det märknade, och som jag icke vågade segla hem i stormen, tog jag fast på ett öde skär, och lade mig att sova. Jag vet icke hur det var, om det var sannt eller om jag drömde; jag hittade ett krus fullt med brännvin, och tänkte just sätta det för munnen, ty jag var råt och ruskig och froa, men då stod en lång blek karl i hvit skjorta framför mig. Jag såg upp på honom; det var min far, som drunknade i fjol vid stora böten, Michaelinatten. »Se dig om!» sade han. Jag såg mig om helt häpen. Der stod helt nära mig en hisklig base med långt grönt skägg och eldkol till ögon och långa klor, hvarmed han måttade efter mig. Jag vände mig åter förskräckt till min fars välnad, och han hviskade: »Så snart du smakar brännvin tar Necken dig, liksom han tagit mig.» I det samma sjönk min far i vattnet, jag tog kruset, vände mig om och slog det i skallen på Necken, som röt som en tjur, och sjönk i hafsfraggan.

»Hä, hä, hä!» skrattade de flesta.

»Det var en hund att ljuga!» sade en.

»Det var bara en dröm!» sade en annan.

»Det finnes ingen Necken!» sade en tredje.

»Tig dumbufvad!» sade Sjöbjörnen, »Necken finns, jag har själf sett honom vid Java! Akten er ni!»

Ingen vågade invända något mot Sjöbjörnen, men denne sade:

»På sjön skall man hålla sig nykter, men Necken kommer ej på land, och vet icke hvad vi supa här. Sup du fritt på landbacken, var nykter på sjön; det är sjömans sed!»

Änjo förenade de sig att tvings Jan att supa, Jan tog slutligen emot bleckkvarteret och förde det till sina läppar, men skrek plötsligt: »Si, Necken! Si, Necken!»

Han pekade på porten till hållstugan, och alla vände ofrivilligt dit sina ögon. Under tiden hällde Jan ut brännvinet i gräset, och när de åter sågo på honom, höll han kvarteret till sin mun, liksom han tömt det i förskräckelsen.

Alla voro ännu häpna, blott en sade: »jag såg ingenting!» Sjöbjörnen mumlade: »nog var det något otyg. När man talar om trollen äro de icke långt borta!» Ingen vågade invända något mot hans vishet.

Jan stälde sig genast, som om han blifvit drocken af det han fått, blef först oregerlig och sedan orörlig, som en stock, och lät sätta sig af kamraternas bakuti en bondvagn, hvarefter tåget körde bort.

På vägen låtsade Jan sova, och lät icke väcka sig, hvarken af båtsmännens hårdhändta puffar, glåpor eller inbjudningar att supa mera. De fortsatte likväl själfva med trakteringen, och följden var att de vid framkomsten till briggen, der de skulle ombord, allesammans voro öfverlastade och sanslösa. Jan ensam var nykter och kom genast i gunst hos befälet.

Följande dag fingo de smaka daggen allesammans, men naturligtvis icke Jan. Efter denna undfignad, medan de vojade sig deröfver, hviskade Jan åt dem: »Det var Necken!»

6. PROTOKOLL FRÅN STRÖMMA HEMBYGDSFÖRENINGENS ÅRSMÖTE
I STOCKSTUGAN LÖRDAGEN DEN 24/3 1990 kl. 18.00:

1. Mötet öppnades och ordförande hälsade alla välkomna.
2. Som ordförande för mötet valdes Hasse Björkenfeldt och som sekreterare Britt-Marie Ohlsson.
3. På frågan om mötet var stadgeenligt utlyst blev svaret ja.
4. Till justeringsman valdes Jan-Ove Tannsjö och Edgar Pettersson.
5. Verksamhetsberättelsen godkändes.
6. Revisionsberättelsen upplästes och godkändes.
7. På frågan om ansvarsfrihet för styrelsen blev svaret ja.
8. Till ordförande för kommande verksamhetsår nyvaldes Arne Rådberg.
9. Till ordinarie ledamöter omvaldes Hasse Björkenfeldt och nyvaldes Ann-Sofi Widmark. Till suppleanter nyvaldes Madeleine Paulsen och Annika och Torbjörn Lillienwall. De sistnämnda delar på 1 plats. Alla valdes på 2 år. Gudrun Gröndahl hade frånsagt sig omval och Hasse Björkenfeldt hade frånsagt sig omval som ordförande.
10. Till revisorer omvaldes Hasse Lindström och Åke Eriksson samt suppl. Ulla Jonsson.
11. Till valberedning omvaldes Edgar Pettersson och Bengt Berg.

- 12. Till festkommitté valdes Gudrun Gröndahl sammankallande, samt Viola Karlsson, Lolo Tannsjö, B-M Lund samt Ulla Jonsson.
- 13. Arsavgiften för 1991 förblir oförändrad.
- 14. Inga motioner hade inkommit.
Ang. styrelsens förslag att endast 1 ex. av tidningen utskickas till varje familj. Mötet ansåg att varje medlem ska ha sin tidning. Utskick görs som tidigare.
Ang. 10-årsjubileet. Mötet antog Olles förslag att styrelsen ordnar en fest under hösten.
- 15. Under övriga frågor beslöts att pengarna som skänkts till föreningen för att rädda Folkets hus, istället ska gå till anskaffande av ett fotografi på en tavla av Folkets hus.
Håkan Lund tog upp frågan ang. röjning på kanaltomten. Beslöts att åtgärda en del på arbetsdagen.
Ang. barnverksamhet i Stockstugan. Intresset verkar stort. Britt-Marie kollar med kommunen om ev. bidrag, samt kontaktar småbarnsföräldrar i Strömma.
- 16. Mötet avslutades och ordförande tackade alla för visat intresse.

Vid protokollet *[Signature]*.....
 Justeras *[Signature]*.....
[Signature].....

STRÖMMA HEMBYGDSPÖRENINGS STYRELSE FICK
FÖLJANDE UTSEENDE VID KONSTITUERANDE MÖTE
DEN 24 mars 1990.

Ordförande	Arne Rådberg	40180
	Ripv. 17	
v.ordf.	Hasse Björkenfeldt	40187
	Olivehill	
kassör	Stig Gröndahl	40080
	Alrotsv.2	
sekreterare	Britt-Marie Ohlsson	40033
	Måsv. 27	
ledamot	Ann-Sofi Widmark	40679
	Strömmadalsv.7	
hedersledamot	Sigvard Lönnquist	40145
	Fågelbrov.1	
Ordförande och kassör tecknar föreningen tillsammans eller var för sig.		
Suppleanter	Monica Ohlsson	40567
	Karin Welstadius	41141
	Madeleine Paulsen	40770
	Annika Lillienwall	40521
	Torbjörn -"-	

De båda sista suppleanterna
delar en plats.

Vid protokollet *En Ohlsson* .....

Ordförande *Arne Rådberg* .....

Kassör *Stig Gröndahl* .....

Årsmötet.

Årsmötet var i år förlagt till Stockstugan, där ett 40-tal personer samlades.

Valberedningen hade gjort ett gott arbete och plockat fram en del nya namn, så att styrelsen delvis kunde föryngras.

Om vi börjar med Hasse Björkenfeldt, som suttit ordförande i 5 år och gärna vill bli avlöst, så trädde Arne Rådberg in i hans ställe. Hasse stannar kvar som vice ordförande.

Själv har jag suttit i styrelsen i 10 år och såg helst någon annan på den platsen, så jag får koncentrera mig på tidningen istället. Som efterträdare nyvaldes Ann-Sofi Widmark, ung småbarnsmor med ambitioner att få fart på barnverksamheten i Strömma.

Margareta Hedlund och Gunvor Öman hade avlagt sig omval som suppleanter och i deras ställe trädde Madeleine Paulsen och Annika/Torbjörn Lillienwall in. Även dom småbarnsföräldrar.

Efter de sedvanliga mötesförhandlingarna dukades det fram lite förtäring. Olika sallader som Gunilla Pettersson, Margareta Hedlund och under-tecknad lagat till. Den goda maten och den trevliga samvaron tillsammans, var en värdig avslutning på årsmötet 1990.

GG

V Ä L K O M M E N   S K Ö N A   M A J !

För elfte året i rad höll hembygdsföreningen i Valborgsfirandet i Strömma. Alltid lika spännande för arrangörerna, vad vädrets makter tänkte hitta på för överraskningar. Skulle det bli snö, regn, blåst eller sol? Skulle det komma många eller få besökare? I år var det solens tur att regera, med resultat att det blev det ljuvligaste av värväder. Vilket till vår glädje lockade ut extra många besökare till gemensamt firande. Vi gissar på ca 300 personer, som tog tillfället i akt att träffa grannar och goda vänner.

Medan man väntade på att brasan skulle tändas, kunde man styrka sig med lite kaffe och hembakt eller också varmkorv med läsk. Eller varför inte en strut med karameller? Ett flertal med lotterier var också på gång. Om någon undrar, så är alla vinster utlämnade.

Klockan 20⁰⁰ tände "Eldsjälarne" brasan. Lite försiktigt i ena kanten, för rishögen hade vuxit till oroande storlek under de sista dagarna. Lågorna letade sig högre och högre upp. Värmen växte och fick de kringstående träden att börja vaja. Åskådarna drog sig undan hettan och höll andan under några hisnande minuter tills brasan hunnit stabilisera sig. Den största faran var över för den här gången. Alla var ju medvetna om den stora brandfaran denna solvarma vår. Sirenerna från en förbipasserande brandbil gällde inte oss utan fortsatte färden mot Stavnäs.

Framför brasan samlade sig så småningom en skönsjungande skara och sjöng in våren med de traditionella vårsångerna.

När skymningen sen sänkt sig tillräckligt djupt var det fyrmästarens tur att visa vad han kunde åstadkomma. Det blev ett praktfullt fyrverkeri som lockade till många applåder och en värdig avslutning på en trevlig samvaro.

Människor började dra sig hemåt. Men man kände förundran denna kväll. Nymåne och stjärnor lyste upp den korta vägen hem. Har någon någonsin upplevt detta, att kunna ta en människens promenad på Valborg, samtidigt som det är 15 + grader och daggen lockar fram mättade dofter från blommor och snår? En upplevelse att minnas.

Så var då Valborgsfirandet i Strömma över för denna gång. Tack alla som var där och gjorde kvällen så trevlig. Det är ju så här vi drömmar om att ha det. Lungt och fridfullt tillsammans. Blandat barn, ungdomar och vuxna.

Vi vill också passa på att tacka alla besökare för en sak till. För trot om Ni vill. Men av 150 sålda pappersstrutar + alla skraplotter och diverse annat, var det bara två strutar som kastats på marken och endast en ölflaska hittade vi. Rent otroligt lättstädat med andra ord. Heder åt en sådan publik.

Strömma hembygdsförenings
festkommitté./GG

DU SOM INTE BETALT DIN MEDLEMSAVGIFT FÖR
1990, VAR SNÄLL ANVÄND BIFOGADE INBETAL-
NINGSKORT, SÅ DU INTE KOMMER BORT UR
VART MEDLEMSREGISTER. DET VORE VÄL SYND.

OJ, VAD REDAKTÖREN BLEV GLAD

när hon fick detta brev med bifogad artikel och foto. Det kändes gott.

Hej!

Senaste gången vi råkades var 1989 vid Hembygdsförbundets årsmöte i Hallunda. Vi satt högst upp och bytte några ord om våra hembygdsföreningar i Strömma respektive Lohärad. Vill minnas jag nämnde något om att jag vintern-våren 1940 låg vid Korshamn, en kustartilleriförläggning för flygspaning.

I juninumret 1989 av Ledungen läste jag din presentation av Strömma hembygdsförening och imponerades av det myckna som hunnits med på nio år. Såg också att föreningen utger en medlems-tidning och det gav mig en idé. Varför inte i en artikel berätta lite om vintern 1940 på Korshamn. Det är ju faktiskt så länge sedan att det blivit halvsekelgammal historia.

Sagt och gjort. Jag satte mig vid skrivmaskinen och knackade ned närslutna hågkomster. Vill du ha dem till medlemsbladet överlämnas de med varm hand. Bifogar också ett foto, det enda jag hittat från Korshamn i mina gömmor.

Med hembygdshälsning

Eric Thorin

Bildtext: Flygspaning i bergen ovanför Korshamn vårvintern 1940.

K O R S H A M N - Öga och Öra mot skyn.

Baracken låg högt och luftigt som ett Örnbo i bergen ovanför Korshamn på Fågelsölandet. Där var vi förlagda för 50 år sedan, ett gäng kustartillerister med uppgift att bedriva flygspaning. En länk i en kedja ensligt belägna posteringar med vakande ögon och öron mot skyn.

Vintern 1939-40 var lång, kall och snörik. Visst skötte vi bevakningen, ringde snabbt in rapporter om gjorda iakttagelser. Men mesta tiden klättrade vi upp och ner i branta sluttningar på jakt efter torrträäd, som släpades upp till baracken och sågades och högs till ved.

Termometern visade ofta runt 20 minusgrader. Vi matade kaminen nästan dygnet runt, eldade så gjutjärnet rodnade av hetta, men baracken var otät och hårdfyrad. Kocken skröt med sina känsliga öron, påstod att han i nattens stillhet hörde hur det pyste i hörnen, när den ena värmegraden efter den andra försvann ut i kylan.

Dagar med solsken och hög blekblå himmel bjöd på fantastisk utsikt över frusna vattenvidder och snötyngda skogklädda öar. Andra dagar var vädret på dåligt humör. När isvinden utifrån Näsundöfjärden levde rövare kring knutarna, kändes det som om baracken höll på att lämna plintarna. Och snödrevet gjorde både flygspaning och vedjakt till omöjliga företag.

Att i detta väder tvingas till "hemlighuset" var minst sagt ett äventyr. Särskilt som anordningen var mycket primitiv, bara bestod av ett krumväxt lutande träd över en djup klyfta. Det gällde att hålla i sig med båda händerna och uträtta ärendet utomordentligt snabbt, annars hotade allvarlig nedkylning av vitala organ.

Ett välkommet paket.

Runt om i landet höll flitiga och omtänksamma kvinnor i syjuntor och föreningar igång med olika verksamheter till gagn för landets soldater. Bland annat stickades vantar, strumpor och annat värmande som i form av gåvopaket skickades till förbanden. Mest var det kanske arméns soldater som blev ihågkomna, men en gång letade sig ett paket ut till vår förläggning.

Det kom med proviantbilen från Fagerdala och kändes trivsamt tungt i handen. När vi lastat kälken med matkartonger, potatissäck och ett par 50-liters färskvattensflaskor, surrade vi gåvopaketet överst på lasset och drog iväg den nästan två kilometer långa och slingrande snöstigen till baracken.

Innehållet blev en glad överraskning. Där fanns cigaretter, vantar och raggsockor av bästa hemstickade sort, en packe böcker av P G Wodehouse, John Knittel, Jölan Földes och andra den tidens populära författare och en spritt ny kortlek från Öbergs i Eskilstuna. Då våra var i det närmaste utslitna, blev rykningen ett välkommet tillskott, som samma kväll invigdes med några stillsamma pokervändor. Den magra terminslönen tillät inget överdåd vid spelbordet.

Lördagsnöje med förhinder.

- Sitt för fan inte och ugglas i baracken på lördagskvällarna, stick iväg till världshuset i Gustavsberg, där är det full fart, ordinerade chauffören som körde proviantbilen.

Ett intressant förslag, tyckte vi, och en lördagskväll gav sig halva styrkan ut på vift. Nu skulle ensamheten och tystnaden på Korshamn bytas mot liv och rörelse, ett lockande "hålligång" väntade i Gustavsberg.

I den här avlägsna tiden bar "kustarna" marinens uniform med rundmössa och blåkrage. Vår ankomst fick ett och annat manligt ögonbryn att åka i höjden, men några direkt sura miner noterade vi inte och det kändes bra.

Kvällen var ännu ung och stämningen på väg uppåt. I ett rum såg en trio - fiol, gitarr och dragspel - till att de danslystna fick sitt, i två rum fanns kaffe och läsk, öl och vin. Starkare drycker serverades tämligen ogenerat vid borden ur medhavda buteljer och fickflaskor, blandades med flinka händer till kask i kaffekopparna. Framåt kvällen blev en och annan på dåligt humör av förtäringen, men starka armar och hårda ryppor såg till att husfriden förblev orubbad.

Så småningom upptäckte vi att allt inte fungerade som det borde. Unga damer vi uppvaktat blev alltmer tillknäppta och snåla med leenden. Några som inte knusslade med glada miner åt vårt håll var en del av de manliga gästerna. Vi förstod, vi hade trampat in i ett främmande revir där jakt-rättsinnehavarna nu skärpt bevakningen. Och resultatet för vår del blev lika nedslående som Bibeln beskriver Simon Petrus fiskafänge: I den natten fingo de intet.

Sweet Sue och Tiger Rag.

Under långa kvällar satt vi kring fotogenlamporna och läste, skrev brev, spelade kort, diskuterade och lyssnade på radio. Sverige mest, men den lynniga batteriradion tillät ibland strövtåg ute i Europa. För det mesta trista utflykter dominerade av nazitysk propaganda och den tjatiga Lili Marleen.

Till nöjeslivet hörde också en s k resegrammofon av märket Husbondens röst och en trave 78-varvare,

numera klassade som "stenkakor". De hade alla sett bättre dagar, var lite raspiga, men vi var inte bortskämda. Uppdragningsveven gnisslade, skivtallriken snurrade och ut i barackens alla vrår strömmade musik av bl a Duke Ellington, Louis Armstrong, Nat Gonella och Louis Prima. Mest spelade och mest slitna var favoriterna Sweet Sue, Dinah och Tiger Rag.

Ibland skidade vi ned till handelsboden vid Strömma kanal. Då hade vi tröttnat på kronans blodpudding, fläskkorv och salta kött, önskade variera kosten med lite smått och gott av annan sort. Här fanns det vi sökte och trivseln var större än på värdsuset. Handelsman och biträde var lätta till kynnet och båda var generösa vid vågen.

Stod parman på spisen blev det kaffe och bullar i de trånga bakre regionerna. Och slamrade inga kunder med den klockplingande ytterdörren eller hostade uppfordrande vid disken, förlängdes gärna pratstunden över kaffekopparna.

++++

Så drog dagarna förbi, vintern gick sakta mot vår. Kylan gav sig för dagar med blidväder, det droppade från taket, snöstigen blev tung att gå. Och nere i Nämndöfjärden bökade en isbrytare ränna i spetsen för en rad lastfartyg, flera under hakkorsflagg.

En dag surrade en order i fälttelefonen. Några av oss kommenderades till Kvarnholmen utanför Stavsnäs. Vi packade sjösäckarna, sade hej och på återseende till dem som blev kvar och lämnade Korshamn för sista gången. Det var en av de första dagarna i april 1940.

Eric Thorin.

BÅTSMANSTORPET I GUSTAVSBERG.

I Värmdö tidning nr 1 1987 finns en artikel skriven av Lennart Säfström. Han nämner där att ättlingar av den finska släkten Ruuth, tjänstgjorde som bl.a. tulluppsyningsmän i Djurhamn-Berghamn-Runnarö. Han nämner också att man kan förmoda att någon ättling med samma namn blivit båtsman och varit bosatt i torpet vid Rutens lada.

Om det är den släkten som givit namn på Rutens väg och Rutens lada törs jag inte säga. Men, nog har båtsmannen som bodde i torpet hetat Ruth.

Jag har hittat tre olika båtsmansnamn i Ösby Båtsmanstorp som låg intill Rutens lada.

Tidigt på 1700-talet hette båtsmannen Modig, i början av 1800-talet Ruth, under några år hade han två namn, Ruth Palm, men från 1847 hette han enbart Palm.

Den siste båtsmannen i torpet hette Johan Petter Andreasson Palm. Han var född den 28 oktober 1844 i Dartorps socken i Skaraborgs län.

Hans signalement var vid antagningen, liten med blå ögon och ljust hår. Färgsinnet var normalt.

Komminister G.Janzon intygade att Johan Petter ägde "försvarlig" kristendömskunskap samt att han skulle åtnjuta medborgerligt förtroende.

Friskintyg var naturligtvis viktigt. Formuleringen var kanske inte riktigt som i våra dagar.

Drängen Johan Petter Andreasson har idag blifvit af mig besigtigad och har hos honom icke kunnat upptäckas någon sjuklighet, sjukdomsanlag eller lyte, som bör kunna förhindra hans antagande till Rotebåtsman, hvilket härmed intygas

Stockholm den 28 sept. 1867. Carl Lilljebjörn
t.f. Reg. Läkare

Kontrakt

Kontrakt med intressenterna uti båtsmansroten No 108 af Södra Roslags Zdra Compagni och den till Båtsman för samma

No af vederbörande Compagnichef approberade och antagna drängen Johan Petter Andreasson.

1) Uti lega bekommer Båtsman (25) Tjugofem Rdr Rmt, hvaraf hälften utbetalas vid inskrifningen och återstoden vid första utkommending.

2) Då vid torpet saknas lägenhet till åker och äng, erhåller båtsman i dess ställe af roten Årligen följande lön och hemkallelsepersedlar m.m. Penningelön 4 Rdr Rmt.

Två tunnor spannmål, hälften råg och hälften korn. Fyratioåtta (48) lispund hö, fyratioåtta (48) lispund halm. Mulbete för två kor, samfällt med rotens kreatur. Wedbrand: Två parlass ved från hvarje mantal. Gärdselång till inhägnad av den vid torpet varande kåltäppa, då nödigt är lemna af roten.

3) Båtsmannen upplåtes bebyggt torp enligt författningarna (med tillhörande kåltäppa) hvilka byggnader roten, vid båtsmannens tillträde, skall lämna uti gått stånd, skolande desamma honom lagligen tillsynas, och åligger det båtsmannen att dem väl värda, på det att roten ej må besväras med andra än hufvudsakliga reparationer.

4) Detta kontrakt tager sin början den 30 sept. 1867. Båtsmannen får ej utan roteintressenternas tillstånd vid lägenheten inhysa några främmande personer.

Farsta den 27 sept 1867

Kontraktet är underskrivet av N. von Höpken Roteintr.

Tjänstgöring

1872 tjänstgjorde Johan Petter som backsgast på "Svensksund". Han låg då ute till sjöss i 2 månader och 8 dagar. Efter den resan började tråkigheterna för Johan Petter. Han var nu på stationen (Skeppsholmen). Den 22/4 fick han 5 dagars arrest för fylleri. Den 31/8 fick han återigen 5 dagar på vatten och bröd för undanhållning. Den 23/9 blev han varnad för fylleri.

Tydiligen skärpte sig Johan Petter efter detta. Inte förrän den 16/3 1875 åkte han fast igen, nu för fylleri på vakt. Det blev 5 dagars arrest på vatten och bröd.

Nu tyckte antagligen varvschefen att det var bäst att skicka Johan Petter till sjöss.

Han hamnade då som eldare på "Sölve" i elva dagar, därefter som backsgäst på "Alfhild" i tre månader och sju dagar och till sist som backsgäst på "Folke" i fem dagar.

Från 1876 till 1887 tjänstgjorde Johan Petter i land, dvs. på Skeppsholmen där han gjorde ytterligare två besök i fyllericellen.

Johan Petter "Skiljdes från tjänsten" den 5 juni 1890 och blev därmed den siste Båtsmannen i Ösby Båtsmanstorp.

Familj

Johan Petter Andreasson	född 28/10 1844
hustru	gift 22/3 1874
Mathilda Josephina Carlsson	född 9/9 1845
barn	
Emma Mathilda	" 1/1 1871
Beda Augusta	" 28/8 1878
Anders Rudolph (hennes barn)	" 14/1 1866

Britt-Marie

Båtsmansinventering i Wermdö Skeppslag

Föreningen Släktforskare i Uppland har startat en inventering av indelta soldater inom landskapet Uppland, från tiden mellan 1680 och 1901. Inventeringen gäller soldater, ryttare och båtsmän. För Wärmdös del gäller i första hand inventering av båtsmän inom hela skeppslaget. Båtsmännen tillhörde Södra Roslags 1:a och 2:a Båtsmanskompani.

Inventeringen kommer att ge en bild av den enskilde båtsmannens historia - vem han var, varifrån han kom, hur stor familj han hade, hur länge han tjänstgjorde etc.

Många av oss släktforskare har hittat indelta soldater bland våra förfäder och vill kanske veta mera om dem.

Det insamlade materialet kommer att ingå i en databas och på så sätt bli tillgänglig för forskning.

Soldatforskningen kommer att göras i samarbete med hembygdsrörelsen och uteslutande genom frivilliga insatser.

Vi vill gärna ha kontakt med grupper och enskilda som sysslat med soldatforskning i någon form. Alla som har uppgifter om soldater eller båtsmän, eller är intresserade av forskningen är välkomna att hjälpa oss i inventeringsarbetet. Alla uppgifter är lika intressanta.

Studieförbundet Vuxenskolan kommer att tillsammans med Strömma Hembygdsförening till hösten starta studiecirkel där vi tillsammans samlar material om båtsmännen.

Samordnare och kontaktperson inom Wermdö Skeppslag är undertecknad.

Är Du intresserad av att hjälpa till med inventeringen kan Du kontakta mig på telefon till Studieförbundet Vuxenskolan 0766/22162 eller bostaden 0766/40033

Britt-Marie Ohlsson

LEARN ENGLISH IN STOCKSTUGAN

Under hösten organiserar Strömma Hembygdsförening i samarbete med Folkuniversitetet engelskaundervisning i Stockstugan. Vi planerar en nybörjarkurs och en lätt konversationskurs på måndagkvällar med start i mitten av september. Om det finns intresse så kan det även bli en kurs på måndags-eftermiddagar. Läraren är infödd i England.

Kursen kommer att kosta 250 kr för 24 timmar.

Anmälan kan ske till Kathryn eller Alf Malmgren tel: 0766 - 406 32 eller till Folkuniversitetet tel: 08 - 717 01 50.

Folkuniversitetet

Kurverksamheten vid Stockholms universitet

PS. För icke medlem tillkommer 50:-
extra för medlemsavgift. DS.

Tack.

- ÅSA-BRITT EDKVIIST, Skärblacka, för kokböcker, reklamblad m.m. från 20-talet + diverse köksredskap.
- MINNI ANDERSSON för 3 inramade konfirmationskort från omkring 1920-talet + prosten Quist's Värmdöboken.
- AXEL WAHLSTRÖM, Strömma, för bandkniv, iskrok, båtspik + boken: Med örnen mot polen. Om Andrés polarexpedition år 1897, där alla omkom. Boken bygger på återfunna dagboksanteckningar som publicerades 1930.
- MONA OHLSSON, Strömma, som skänkt skolböcker från 1920-talet, som hennes mor och moster haft.
- BENGT RUNNSTRÖM, Barnvik, som skänkt stubbstäd och en sorts yxa.
- GUDRUN GRÖNDAHL. Början till en "stoppekorg" med diverse gamla trådrullar, stoppsvamp, virknålar m.m. Mycket saknas. Hoppas någon vill komplettera.
- TAGE ROTBRING, för docksäng med sängkläder som hans syster Ylva ägt. Strykjärn nr 3. Ett mycket vackert broderat bokomslag som hans mor Linné Carlsson, broderat.
- MARIANNE SANDORF, som skänkt sorgelöjor, sorgschal, sorgband m.m.
- STIG OCH BRITTA LÖFSTRAND, som skänkt "Svenska kulturbilder - 6 band. Västerlandets kulturhistoria 2 band.
- GUNNAR JANSSON som ordnat frysskåp åt föreningen.

LINDHOFF, Ö. Älvsala. En kryppeldyna som tillhört Pia Lindhoffs mormor Jenny från Motala. En yllevepa, vävd i röllakan. Den har tillhört Folke Lindhoffs faster. Den är från 1800-talet. + många andra fina saker som de plockat ihop och som sen Marianne Sandorf förmedlat till oss.

TACK ALLESAMMANS!

En extra flitig dag och min ålder den bästa.

till Sigvard för att han är så och går upp så gott som varje jobbar i Stockstugan, trots och trots att hälsan inte varit TACK SIGVARD.

BESÖK AV NACKA HEMBYGDSPÖRENING.

Fler och fler besökare har börjat hitta vägen till Stockstugan med museet och samlingslokalen, där vi haft nöjet få hälsa dem välkomna.

Den absolut största gruppen nu i vår, var ifrån Nacka hembygdspörening. De hade samlat inte mindre än 39 personer i en buss, som först besökte Skärgårdsmuseet och sedan Strömma. Kaffe med bröd var förbeställt. Sigvard, Britt-Marie och under-teknad berättade om vårt arbete och visade runt för en mycket glad och intresserad skara människor.

Det här är absolut den roligaste och tacksammaste biten av vårt arbete. Att få träffa likasinnade som bara öser över oss beröm. Å, vad vi mår gott då.

GG.

Sigvard berättar.

På Fågelbro gårds ägor har alltid funnits grov skog och det finns ännu kvar en del.

Häronåret gick Gudrun Gröndahl och jag runt och mätte runt stammarna på en del. Vi gick över Vindbron, där vi mätte 2 stora ekar, 3,60 och 5,60 i brösthöjd. Nere i Gistviken står en jättetall som är 2,75 i omkrets.

Vid gården norr om huvudbyggnaden, mellan Clas Wings hus och det kvarvarande huset Solhem finns jättetallar och björkar. De två lönnar som min far planterade 1912 vid östra gaveln på huset, ter sig små fast de snart är åttio år gamla. Även i slänten ner mot Norrviken, där förr Folkets hus låg, finns en jättetall.

När man förr gick in i Fågelbro-sågen, nu riven, kunde man se i ytterväggarna handbilade, grova stockar, troligen efter rivningen av Ingarö Ångsåg någon gång mellan åren 1923-1926.

Logen, som låg bakom ladugården hade byggts upp av timmer från Långstrandslogen, som revs någon gång på 1931 - 1939-talet. Den kördes över isen till Fågelbro. I den kunde man se långa, bilade stockar och rotknän som stagade upp väggarna. Allt detta är nu rivet, men finns det kanske några sådana bjälkar och rotknän möjligen tillvaratagna?

Går man sedan in i gamla magasinet, kan man se långa bilade stockar och knän som bär upp den 3 våningar högt.

Så nog har det funnits grov skog på gården förr och några finns kvar även nu.

Själv har jag bara bilat stockar för bryggkistor. Men jag fick lära mig hur det gick till vid Björsta by, Össo 1922-1923, då min morbror Otto Gustafsson tagit reda på timmer efter en gammal Fjärsmansgård, som man sedan snörslog. Man fäste ett snöre i ändarna på stocken, kritade detta och släppte ner det. Man fick då en kritrand att bila efter. Han dymlade ihop tavlor, flera i bredd och lämplig höjd för vägghöjd. Huset sattes upp på Centralgatan 54, Nynäshamn. Huset reveterades sedan. Morbror Otto och moster Tyra flyttade in där någon gång åren 1923-1924. De är nu borta men barnbarnen bor kvar där.

Något mera intressant är att i Pågelbros södra huvudbyggnad, är stockarna på insidan slammade med blålera blandat med agnar, som sen slätats till. Sedan har någon rödaktig färg strukits på.

I den gamla delen av Strömma affär, är stockarna på utsidan iborrade små träplugg, för att putsen skulle fästa bättre.

Som synes har många knep funnits och uppfinningsrikedom har inte saknats.

Sigvard

Register sammanställt.

Register över artiklar, införda i vårt medlemsblad nr. 1 - 40 är sammanställt. Det täcker alltså våra första 10 verksamhetsår.

Priset är satt till 10:-.

Observationer i djurlivet.

MÅRD.

Blev i början av maj uppringd av min syster Barbro, som är bosatt på Djurö. Hon berättade att hon trott sig sett en mård. Men vartefter dagarna gick blev hon mer och mer osäker. Kanske hade hon sett fel.

Den 21 maj blev jag väckt kl. 5⁰⁰ av kråkorna som förde ett förfärligt oväsen alldeles utanför. Döm om min förvåning när jag fick se en MÅRD uppe i en ek, bara ca 8-10 meter från mig. Jag trodde nog först att nu har jag väl blivit helt tokig. Bara för att syster min sett en mård behöver väl inte jag också gå och se en. Men det var ingen synvilla. Den var helt brun med den typiska, smutsgula bröstfläcken. Storleken var som en mink. Ringde några timmar senare till fågeloraklet Evert Fredriksson

som bekräftade att det fanns mård på Värmdö och att den håller på att föröka sig. Tommy Lindberg vid Ålstäket har t.o.m. en uppstoppad mård hemma, som en hund hade hittat vid Grisslingen. Så håll ögonen öppna i fortsättningen, om Du märker att kråkorna för oväsen en tidig morgon. Kanske försöker de köra bort en mård.

Enligt uppslagsboken lever mården huvudsakligen på ekorrar och andra däggdjur, fåglar och ägg.

Kanske har vi här svaret på, varför fasaner och ekorrar försvinner mer och mer. Ekorren har ingen chans mot en mård, som är både snabbare och lite större. Knipholkarna kommer troligen även dom att tömmas. För det här är ett svårt rovdjur om antalet blir stort.

UV

har observerats av två personer vid två skilda tillfällen vid Norrviken.

HÅGER

har hållit till flera år i Norrviken, i närheten av bron.

FISKGJUSEN

syns dagligen sen flera år tillbaka vid Norrviken. Någon gång har man kunnat se upp till fyra stycken samtidigt.

SÅNGSVANAR

ser den som är observant dagligen vid Svartträskvägen, vid golfbanan. Troligen är det samma par som vi ser då och då nere i Norrviken.

GG

Till Salu!

KOM IHÅG! FÖRENINGEN HAR EN LITEN FÖRSÄLJNINGSHÖRNA. DÄR KAN DU PASSA PÅ ATT KÖPA EN DEL PRESENTER SAMTIDIGT SOM DU GYNNAR STRÖMMA HEMBYGDSFÖRENING.

GÖR ETT BESÖK. PASSA SAMTIDIGT PÅ ATT TITTA PÅ FÖRENINGENS SAMLINGAR.

Ring någon av oss först, så låser vi upp.

V Ä L K O M M E N !

Strömma hit och lek.

I höst kommer vi att starta en lekträff i Stockstugan, en förmiddag i veckan för Dig som bor i Strömma, är medlem i Hembygdsföreningen och har egna barn eller dagbarn mellan 0 - 6 år.

Barnen runt Strömma kan leka och lära känna varann och mormor, pappor och dagmamor kan byta idéer och funderingar.

Kostnaden kommer att bli ca 25:- kr/barn och termin, pengar som ska gå till lekmaterial.

Mer information om detta kommer längre fram!

Samarb.: Studieförbundet Vuxenskolan
Strömma hembygdsförening.

Ann-Sofi W.

Hembygds-Nisse.

Låt även dina barn bli HEMBYGDS-SPEJARE!
Vi har träffats några gånger under våren och träffarna har varit mycket populära. Därför vill vi fortsätta även under hösten att genom lek och utflykter ge barnen mer kunskap om hembygden, naturen, miljön och livet förr.

Vid regn håller vi till i Stockstugan, där barnen får lära sig vad museets olika saker har använts till, hur de tillverkats och vad de kallas. Eller vi kanske tillverkar leksaker på gammalt vis.

Vid vackert väder drar vi ut i naturen.

Ring Gudrun 400 80 eller
Britt-Marie 400 33 eller
Vuxenskolan 221 62

Ålder 5 - 6 år.

Avgift: 25:- för 5 ggr.

STRÖMMA HEMBYGDSFÖRENING

10 ÅR!

Strömma-dagen 24 juni!STOCKSTUGAN, FÅGELBROV. 1

VI STARTAR KL. 11⁰⁰ MED ATT HÄLSA VÄRMDÖ
KYRKA VÄLKOMMEN TILL STRÖMMA, FÖR ATT DÄR
DÄR HÅLLA FRILUFTSGUDSTJÄNST.

Efter gudstjänsten blir det premiärvisning av
VÄRMDÖ MANSDRÄKT!

ETT MYCKET UNGDOMLIGT DANSLAG KOMMER ATT
VISA SINA FÄRDIGHETER I FOLKDANS.

DURSPELARNA KOMMER ATT UNDERHÅLLA MED SIN
GLADA MUSIK.

DU FÅR SE OCH PRÖVA
OLIKA HANTVERK.

MUSEET KOMMER
NATURLIGTVIS ATT
VARA ÖPPET.

SERVERING

FÖRSÄLJNING

LOTTERIER

V Ä L K O M M E N !

Inte lätt vara lärare 1887

Annmärkingar angående undervisningen vid Fogelbro skola på grund af hvad vid H.Termins avslutningen 1887 förekommit.

- 1) Begagnadt skema för undervisningen ytterst olämpligt.
- 2) Klassindelning: på papperet 4, i verkligheten 5.
- 3) Undervisningen skrikig och abstrakt.
- 4) Hvad Kristendom angår: för liten vikt på bibliska historien, deremot en mängd af verser inlärdas, dels ur psalmbok (men främst från annat håll).
- 5) Räkning: för lite vikt vid det grundläggande, hvarigenom t.x. multiplikationstabellen ej var säker.
- 6) Språket: svag mekanisk läsfärdighet, herutom dåliga välskrifningsböcker, inga rättskrivningsböcker.
- 7) Öfvriga ämnen: endast några få barn - två l. tre - kunde redogöra för det under H.T. genomgåna.
- 8) Skolgång: under början av H.T. mer än lofligt dålig. Orsaken: se V.T:s dagbok.
- 9) Totalomsöme: resultatet var svagt, om skolan skall någonsånär motsvara sin bestämmelse måste all vikt läggas vid att väl inläsa en minisikurr. Utom en sådan tjänar till inte att gå med barn som hafva så liten tid för skolan.

Derför yrkas:

- 1) att läsordning och kurser fastställas.

- 2) att ingen rubbning ifråga om läsetiden får ega rum.
- 3) att lärarinnan tillhållas att lägga an vikt vid det grundläggande så i språket som andra ämnen.
- 4) att skolans uppfostrande verksamhet kommer till sin rätt.
- 5) att starkare kontroll öfver skolgång införes.
- 6) att lärarinnan tillhållas att genom sorgfällig förberedelse och studiearbete förkofvra sig för att ordentligt kunna sköta sitt kall. Framför allt måste hon beflita sig om att genom sin undervisning kunna hjälpa småskolan framåt.

Wernsdö d. 24 Januari 1888

J. E. Hellerstedt
komminister

Källa: Lennart Backmans samlingar.

Sommar-marknad!

ÄVEN I ÅR ORDNAR VI SOMMAR-MARKNAD.

PLATS: STRÖMMA KANAL / STRÖMMA HANDEL

TID: LÖRDAGEN DEN 28 JULI KL. 10⁰⁰ - 14⁰⁰.

MUSIK. KAFFESERVERING. LOTTERIER.

FÖRSÄLJNING AV:

skärgårdslitteratur, slöjd, hembakt bröd.

V Ä L K O M M E N !

*Glad
Midsommar!*

STRÖMMA HENBYGDSFÖRENING